

4. ВООЗ (2005) Зміцнення психічного здоров'я: концепції, нові дані, практика: доповідь Всесвітньої організації охорони здоров'я, Департамент психічного здоров'я та токсикоманії у співпраці з Вікторіанським фондом зміцнення здоров'я і Університетом Мельбурн. ВООЗ. Женева. <https://www.coe.int/uk/web/compass/health>
5. ВООЗ (2010) Зміцнення психічного здоров'я молоді – внесок у майбутнє. <https://www.coe.int/uk/web/compass/health>
6. Мякушко О. Системи класифікації розумової відсталості та підходи до діагностики дітей з помірною розумовою відсталістю. Електронний ресурс. Режим доступу: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://lib.iitta.gov.ua/713973/1/%D0%9C%D1%8F%D0%BA%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%D0%86._%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%202.pdf
7. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року. <https://mizhiria-osvita.gov.ua/uploads/1-1.pdf>
8. Marmot M. Health in an unequal world. Lancet, (2006) p. 2. <https://www.coe.int/uk/web/compass/health>
9. Wingard D.L., Berkman L.F., Brand R.J. (1994). A multivariate analysis of health-related practices: a nine-year mortality followup of the Alameda County Study. Psychosocial Processes and Health. Cambridge University Press. p. 273–289.
10. World Health Organization. International Organization. T. 12, № (3). 1958. p. 391–394.

References

1. Briskin Yu.A. Apta ludis. Olympia specialia: educatione dux Leopolis: Akhil, 2003. 128 p.
2. Briskin Yu.A. Debilitatum ludis: paedagogus. pro alumni Universitas Physicorum educatione et ludis. Kyiv: Olympiae litterae, 2006. 263 p.
3. WHO (2001) valetudo mentis: Nova intellectus, nova exspectatio. <https://www.coe.int/uk/web/compass/health>
4. QUI (2005) Sanitas mentis promovetur: conceptus, novi argumenti, praxis: relatio a Organizatione Mundi Health, Department of Health mentis et addictionis, in collaboratione cum Fundatione Victoriana pro Promotione Sanitatis et Universitate Melbourne. OMS Genevae. <https://www.coe.int/uk/web/compass/sanitas>
5. WHO (2010) confortans sanitatem mentis iuvenum – adiumentum in futurum. <https://www.coe.int/uk/web/compass/health>
6. Myakushko O. Retardatio mentalis systemata classificationis et diagnosis infantum cum moderata retardatione mentali accedit. Electronic resource. Aditus modus: //efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://lib.iitta.gov.ua/713973/1/%D0%9C%D1%8F%D0%BA%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%D0%86._%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%202.pdf
7. Imperatorii ad progressionem corporis culturae et ludis usque MMXXVIII. <https://mizhiria-osvita.gov.ua/uploads/1-1.pdf>
8. Marmot M. Health in an unequal world. Lancet, (2006) p. 2. <https://www.coe.int/uk/web/compass/health>
9. Wingard D.L., Berkman L.F., Brand R.J. (1994). A multivariate analysis of health-related practices: a nine-year mortality followup of the Alameda County Study. Psychosocial Processes and Health. Cambridge University Press. p. 273–289.
10. World Health Organization. International Organization. T. 12, № (3). 1958. p. 391–394. doi:10.1017/s0020818300031210

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2\(174\).23](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.2(174).23)

Маняк С.В.

аспірант Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, м. Дніпро;

Откидач В. С.

доктор філософії, старший викладач кафедри спеціальної фізичної та бойової підготовки

Національної академії Служби безпеки України, м. Київ;

Корчагін М.В.,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, професор спеціальної кафедри № 3

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків;

Гарбузов О. А.

викладач спеціальної кафедри № 3

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків.

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ СЛУЖБИ БЕЗЕКИ УКРАЇНИ

Зміна воєнно-політичної обстановки в світі, поява нових зразків озброєння, новітні підходи до ведення бойових дій, постійна гонка озброєнь – це вимагає від нас постійної зміни підходів та удосконалення підготовки військових професіоналів, підвищення вимог до їх фізичної та психічної готовності до виконання завдань за призначенням. Проведення низки реформ в підготовці військових фахівців сектору безпеки і оборони вимагає від нас проаналізувати та докорінно змінити програми навчання бойової підготовки з урахуванням новітніх підходів, форм та способів застосування військ. Формування системи забезпечення національної безпеки України відбувається за рахунок багатовекторної роботи всіх гілок влади. Служба безпеки України відіграє значну роль в обороноздатності держави за багатьма напрямками роботи, а саме: здійснює інформаційно-аналітичну роботу в інтересах ефективного проведення органами державної влади та управління України внутрішньої і зовнішньої діяльності, вирішення проблем оборони,

соціально-економічного будівництва, науково-технічного прогресу, екології та інших питань, пов'язаних з національною безпекою України. Один із важливих чинників є підготовка кваліфікованих професіоналів, а особливо формування важливих фізичних якостей для якісного виконання поставлених завдань.

Фізична підготовка організовується і проводиться з урахуванням покладених на підрозділи та органи СБУ завдань та особливостей їх службової діяльності, географічних умов, рівня підготовленості особового складу, а також досвіду проведення спеціальних операцій та навчань в інтересах забезпечення безпеки України. Значну роль у підготовці військовослужбовців відіграє спеціальна фізична підготовка. Реалізація завдань досягається на заняттях шляхом відпрацювання вправ з фізичної та вогневої підготовки, навчально-тренувальних зборах, тренувань у тирах і на полігонах, занять у спортивних секціях, проведення змагань зі службово-прикладних та інших видів спорту.

Ключові слова: курсанти, спеціальна фізична підготовка, військовослужбовці.

S. Maniak, V. Otkydach, M. Korchagin, O. Garbuzov. Prospects for improving the special physical training of the cadets of the Security Service of Ukraine. Abstract. *The change in the military and political situation in the world, the appearance of new types of weapons, the latest approaches to the conduct of hostilities, the constant arms race - this requires us to constantly change approaches and improve the training of military professionals, increase the requirements for their physical and mental readiness to perform tasks as assigned. Carrying out a number of reforms in the training of military specialists of the security and defense sector requires us to analyze and fundamentally change the training programs of combat training, taking into account the latest approaches, forms and methods of using troops. The formation of the national security system of Ukraine takes place at the expense of the multi-vector work of all branches of government. The Security Service of Ukraine plays a significant role in the defense capability of the state in many areas of work, namely: it carries out information and analytical work in the interests of the effective conduct of internal and external activities by state authorities and management of Ukraine, solving problems of defense, socio-economic construction, scientific and technical progress, ecology and other issues related to the national security of Ukraine. One of the important factors is the training of qualified professionals, and especially the formation of important physical qualities for high-quality performance of assigned tasks.*

Physical training is organized and conducted taking into account the tasks assigned to the units and bodies of the SBU and the specifics of their official activities, geographical conditions, the level of preparedness of the personnel, as well as the experience of conducting special operations and exercises in the interests of ensuring the security of Ukraine. Special physical training plays a significant role in the training of military personnel. Implementation of tasks is achieved in classes by working out exercises in physical and fire training, educational and training meetings, training in shooting ranges and on training grounds, classes in sports sections, holding competitions in official and applied sports and other types of sports.

Key words: cadets, special physical training, military personnel.

Постановка проблеми. На сучасному етапі ведення бойових дій, постійного удосконалення тактики ведення бою, використання новітнього озброєння існує нагальна необхідність трансформації спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців Служби Безпеки України. За останні 13 років система фізичного виховання Служби Безпеки України не зазнала жодних змін. Ганебна війна російської федерації проти України призупинила реформування силових структур. Є нагальна потреба трансформації спеціальної фізичної підготовки, яка є одною із основних дисциплін підготовки курсантів СБ України.

Проблемі удосконалення спеціальної фізичної підготовки присвячено багато досліджень в системі фізичної підготовки Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної служби надзвичайних ситуацій, Державної прикордонної служби, Міністерстві внутрішніх справ та інших.

Аналіз літературних джерел.

Аналіз сучасних досліджень з проблеми вдосконалення фізичної підготовки курсантів військових закладів освіти в Збройних Силах України (С. Романчук, 2012; О. Ольховий, 2012; А. Одеров, 2014, М. Кузнєцов, 2017; В. Мельника, М. Данилюка, П. Поцілуйка, 2017р.; С. Палевича, 2018; І. Пилипчак, 2021; Я. Панькевич, 2021; В. Откидач, 2023.) доводить, що завдання формування психофізіологічної готовності офіцерів до майбутньої військово-професійної діяльності має вирішуватись за допомогою низки навчальних дисциплін професійно-орієнтованої (військово-професійної) підготовки, одною з яких є спеціальна (або спеціалізована) фізична підготовка [17, 20, 21, 19, 22, 18, 16, 15, 23]. Дослідження присвячені удосконаленню спеціальної фізичної підготовки за рахунок багатовекторних напрямків фізичного виховання, а саме використання засобів різних видів спорту, а особливо військово-прикладних (кросфіт, військове п'ятиборство, військово-спортивні багатоборства, рукопашний бій, гирьовий спорт та інші) доводить їх ефективність та різноплановість підготовки військовослужбовців.

Дослідники Хацаюк О., 2019; Вербин Н., Гаркавий О., 2020; Андрущенко М., 2021; Любчик Р., 2023 вивчали питання спеціальної фізичної підготовки в системі фізичної підготовки Національної гвардії України [5, 7, 8, 3].

Науковці Трофименко К., Худякова Н., 2019; Тьорло О., 2020; Белінська Н., Пекарський С., 2022 займались дослідженням удосконалення спеціальної фізичної підготовки спеціалістів Міністерства внутрішніх справ [2, 10, 11].

Питанням подальшого удосконалення змісту спеціальної фізичної підготовки прикордонників вивчали Чудик А., 2015; Жемброський С., 2019; Мельников А., 2020; Гнидюк О., 2022; Токовенко О., 2023 [14, 1, 13, 12, 4] .

Незначна кількість праць присвячених проблемі фізичної підготовки в системі Служби Безпеки України, які тільки стосуються удосконаленню змісту рукопашного бою в системі підготовки співробітників Служби безпеки України Вако І., 2016; Пономарьов В., Корчагін М., 2023 [6, 9].

В наукових дослідженнях представлена значна кількість наукових праць присвячених удосконаленню спеціальної фізичної підготовки. Откидач В.С. в своїх працях досліджував вплив засобів військово-спортивних багатоборств на

показники психофізичної готовності військовослужбовців, підвищення фізичної підготовленості, здоров'я та в цілому рівня показників спеціальної фізичної підготовки [23].

Жембровський С. наголошує на необхідності активно використовувати засоби спеціальної фізичної підготовки для підвищення ефективності підготовки до професійної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників за такими напрямками: розвиток витривалості майбутніх офіцерів-прикордонників; розвиток швидкості майбутніх офіцерів-прикордонників; розвиток сили майбутніх офіцерів-прикордонників [1].

О. Хацаюк велику увагу приділяє вивченню рукопашної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України, впровадив нові підходи до вивчення даного напрямку [5].

І. Вако в своїх наукових працях висвітлює питання удосконалення техніки рукопашного бою в процесі спеціальної фізичної підготовки майбутніх фахівців Служби безпеки України [6].

Мета статті (постановка завдань). Визначити шляхи удосконалення спеціальної фізичної підготовки курсантів Служби безпеки України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Фізична підготовка організовується і проводиться з урахуванням покладених на підрозділи та органи СБУ завдань та особливостей їх службової діяльності, географічних умов, рівня підготовленості особового складу, а також досвіду проведення спеціальних операцій та навчань в інтересах забезпечення безпеки України. Значну роль у підготовці військовослужбовців відіграє спеціальна фізична підготовка. Реалізація завдань досягається на заняттях шляхом відпрацювання вправ з фізичної та вогневої підготовки, навчально-тренувальних зборах, тренувань у тирах і на полігонах, занять у спортивних секціях, проведення змагань зі службово-прикладних та інших видів спорту.

В системі підготовки майбутніх професіоналів Служби безпеки України спеціальна фізична підготовка відіграє важливу роль. За напрямком фізичного виховання для курсантів Служби безпеки України викладається дисципліна Спеціальна фізична підготовка. Під час вивчення дисципліни курсанти набувають наступних компетентностей: випускники будуть здатні продемонструвати необхідний рівень спеціальних теоретичних знань, організаційно-методичні навички і вміння організації та проведення фізичної підготовки з військовослужбовцями. Виконувати фізичні вправи, спеціальні прийоми та дії, а також їх нормативи.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

засвоєння системи знань, що пов'язана з теоретичними, методичними основами фізичної культури;

формування мотиваційно-ціннісного ставлення до фізичної культури, потреби в регулярних заняттях фізичними вправами і спортом;

оволодіння руховими вміннями і навичками, розвиток й удосконалення психофізичних можливостей, якостей і властивостей особистості, що визначають психофізичну готовність військовослужбовців до військово-професійної діяльності та забезпечення життєдіяльності.

Різноплановість та широкий спектр виконання завдань різного характеру військовослужбовцями Служби безпеки України висувають високі вимоги до спеціаліста даної структури. Необхідно зауважити, проаналізовані нами наукові дослідження, які стосувалися спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців Служби безпеки України на наш погляд, були проведені без достатнього врахування досвіду використання військово-прикладних видів спорту для формування психологічної та фізичної готовності військовослужбовців для виконання спеціальних завдань за призначенням.

Висновки.

Сьогодні існує необхідність впровадження інноваційних засобів навчання курсантів в процесі спеціальної фізичної підготовки, а саме реформування наявної системи фізичної підготовки, імплементація засобів прикладних видів спорту, які впровадженні в систему фізичної підготовки країн НАТО. Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю вирішення науково-прикладного завдання щодо формування психофізіологічної готовності військовослужбовців Служби безпеки України з специфічними умовами навчання до майбутньої професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень.

Планується спрямувати дослідження на визначення рівня спеціальної фізичної підготовленості курсантів вищих військових навчальних закладів сектору безпеки і оборони.

Література

1. Жембровський С., Сич С., Спеціальна фізична підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників як складова формування їх готовності до професійної діяльності. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, Випуск 3, 2019. С. 1-11.
2. Трофименко К., Худякова Н., Роль спеціальної фізичної підготовки в умовах професійного становлення працівників національної поліції. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України*. Харків, 2019. С. 191-194.
3. Любчик Р., Програма індивідуального фізичного тренування курсанток ВВНЗ із акцентованим використанням сучасних фітнес-технологій. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, Випуск 8 (168) 2023, С. 82-88.
4. Токовенко О., Сутнітність спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників. *Актуальні питання у сучасній науці* № 1(7) 2023. С. 438-444.
5. Хацаюк О., Любчик Р., Оленченко В., Удосконалення військово-професійних навичок військовослужбовців Національної гвардії України в процесі спеціальної фізичної підготовки // *Новий колегіум*. – 2019. №1. - С.63-68.
6. Вако І.І. Удосконалення техніки рукопашного бою в процесі спеціальної фізичної підготовки майбутніх фахівців Служби безпеки України: автореферат дис. ... 24.00.02. Київ. 2016. 20 с.

7. Гаркавий О., Вербин Н., Коновалов Д., Перспективи вдосконалення техніки службово-прикладного рукопашного бою майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій іц загальноосвітній школах*. №69, Т.2. – 2020. С. 65-69.
8. Андрущенко М., Особливості фізичної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України: магістер. Робота /М.М. Андрущенко; науковий керівник О.Я. Дубинська. – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2021. – 58 с.
9. Пономарьов В.О., Корчагін М.В., Откидач В.С., Корекція психофізіологічних показників курсантів засобами рукопашного бою. *Єдиноборства*, № 2(28), 122, Харків 2023, С. 100-110.
10. Тюрло О. І., Упровадження в освітній процес набутих практичних навичок з навчальної дисципліни «спеціальна фізична підготовка» // *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. – Харків : ХНУВС, 2020. – С. 272-274.
11. Белінська Н. О., Пекарський С.П. Спеціальна фізична підготовка у роботі поліцейського // *Актуальні проблеми фізичної підготовки працівників Національної поліції в умовах воєнного стану*: матеріали Регіональної науково-практичної конференції молодих вчених. Кропивницький, 2022. – С.13-16.
12. Гнидюк О. Результати аналізу фізичної підготовки курсантів в умовах традиційної системи навчання на тактичному рівні військової освіти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія : педагогічні науки / Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2022. No 3(30). – С. 152-166.
13. Мельніков А. В. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх офіцерів прикордонників до фізичного виховання особового складу : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2020. 608 с.
14. Чудик А. В. Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників до застосування спеціальних засобів та заходів фізичного впливу в процесі оперативно-службової діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2015. 223 с.
15. Панькевич Я.А. Удосконалення спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців інженерних військ Сухопутних військ Збройних Сил України: дис. ... доктор філософії: 017. Львів, 2021. 221 с.
16. Пилипчак І.В. Удосконалення фізичної підготовки курсантів військових закладів вищої освіти засобами кросфіту на етапі первинного навчання: дис. ... доктор філософії: 017. Львів, 2021. 250 с.
17. Романчук С.В. Фізична підготовка курсантів військових навчальних закладів Сухопутних військ ЗС України: [монографія]. Львів: АСВ, 2012. 367 с.
18. Палевич С.В. Напрямки удосконалення спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців Повітряних Сил Збройних Сил України. *Молода спортивна наука України: зб. наукових праць*. Львів, 2018, С. 46–47.
19. Кузнецов М.В. Удосконалення фізичної підготовки кандидатів у підрозділи сил спеціальних операцій Збройних Сил України: дис. ... канд. наук з фіз. вих. та спорту: 24.00.02. Львів, 2017. 236 с.
20. Ольховий О. М. Теоретико- методичні основи професійно-спрямованої фізичної підготовки курсантів ВВНЗС України : [монографія]. Х. : ХУПС, 2012. 286 с.
21. Одеров А.М. Аналіз системи контролю та перевірки фізичної підготовки військовослужбовців Збройних сил. *Молода спортивна наука України: зб. наук. праць з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини за заг. Ред. Є. Приступи*. Львів. 2014. Вип. 18, т. 2, С.90-93.
22. Мельник В. В., Данилюк М. М., Поцілуйко П. В. Визначення рівня спеціальної фізичної підготовленості курсантів в польових умовах // *Наукові матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. «Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи»*, присвяченої 20-річчю факультету фіз. виховання Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім. І. Франка (18–19 травня 2017 р.). С. 200–204.
23. Откидач В.С. Удосконалення спеціальної фізичної підготовки курсантів засобами військово-спортивних багатоборств: дис. ... доктор філософії: 017. Дніпро, 2023. 242 с.

Reference

1. Zhebrovskiy S., Sych S. (2019) Spetsialna fizychna pidhotovka maibutnix ofitseriv-prykordonnykiv yak skladova formuvannya yikh hotovnosti do profesiinoi diialnosti [Special physical training of future border guards as a component of forming their readiness for professional activity]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, Vypusk 3, 2019. S. 1-11. (in Ukraine).
2. Trofymenko K., Khudiakova N. (2019) Rol spetsialnoi fizychnoi pidhotovky v umovakh profesiinoho stanovlennia pratsivnykiv natsionalnoi politzii [The role of special physical training in the professional development of national police officers]. *Pidhotovka politseiskyykh v umovakh reformuvannya systemy MVS Ukrainy*. Kharkiv, 2019. S. 191-194. (in Ukraine).
3. Liubchych R. (2023) Prohrama individualnoho fizychnoho trenuvannya kursantok VVNIZ iz aktsentovanyim vykorystanniam suchasnykh fitnes-tekhnohii [The program of individual physical training of cadets of VVNIZ with an emphasis on the use of modern fitness technologies]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova*, Vypusk 8 (168) 2023, S. 82-88. (in Ukraine).
4. Tokovenko O. (2023) Sutnitnist spetsialnoi fizychnoi pidhotovky maibutnix ofitseriv-prykordonnykiv [The essence of special physical training of future border guards]. *Aktualni pytannia u suchasni nautsi* № 1(7) 2023. S. 438-444. (in Ukraine).
5. Khatsaiuk O., Liubchych R., Olenchenko V. (2019) Udokonalennia viiskovo-profesiinykh navychok viiskovosluzhbovtiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy v protsesi spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [Improvement of military and professional skills of servicemen of the National Guard of Ukraine in the process of special physical training] // *Novyi kolehium*. – 2019. №1. - S.63-68. (in Ukraine).
6. Vako I.I. (2016) Udokonalennia tekhniky rukopashnoho boiu v protsesi spetsialnoi fizychnoi pidhotovky maibutnix fakhivtsiv Sluzhby bezpeky Ukrainy [Improvement of hand-to-hand combat techniques in the process of special physical training of future specialists of the Security Service of Ukraine]: avtoreferat dys. ... 24.00.02. Kyiv. 2016. 20 p. (in Ukraine).

7. Harkavyi O., Verbyn N., Konovalov D. (2020) Perspektyvy vdoskonalennia tekhniky sluzhbovo-pryklyadnogo rukopashnogo boiu maibutnikh ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy [Prospects for improving the technique of service-applied hand-to-hand combat of future officers of the National Guard of Ukraine]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii its zahalnoosvitnii shkolakh*. №69, T.2. – 2020. S. 65-69. (in Ukraine).
8. Andrushchenko M. (2021) Osoblyvosti fizychnoi pidhotovky viiskovosluzhbovtziv Natsionalnoi hvardii Ukrainy [Peculiarities of physical training of servicemen of the National Guard of Ukraine]: mahister. *Robota /M.M. Andrushchenko; naukovyi kerivnyk O.Ia. Dubynska. – Sumy: SumDPU im. A.S. Makarenka, 2021. – 58 p.* (in Ukraine).
9. Ponomarov V.O., Korchahin M.V., Otkydach V.S. (2023) Korektsiia psykhoфизиологических показателей курсантов засобами rukopashnogo boiu [Correction of psychophysiological indicators of cadets by means of hand-to-hand combat]. *Yedynoborstva*, № 2(28), 122, Kharkiv 2023, S. 100-110. (in Ukraine).
10. Torlo O. I. (2020) Uprovadzhennia v osvittii protses nabutykh praktychnykh navychok z navchalnoi dystsypliny «spetsialna fizychna pidhotovka» [Implementation of acquired practical skills from the educational discipline "special physical training" in the educational process] // *Pidhotovka politseiskykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy : zb. nauk. pr. / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, Kaf. taktych. ta spets.-fiz. pidhot. f-tu № 2. – Kharkiv : KhNUVS, 2020. – S. 272-274.* (in Ukraine).
11. Belinska N. O., Pekarskyi S.P. (2022) Spetsialna fizychna pidhotovka u roboti politseiskoho [Special physical training in the work of a police officer] // *Aktualni problemy fizychnoi pidhotovky pratsivnykiv Natsionalnoi politsii v umovakh voiennoho stanu: materialy Rehionalnoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh vchenykh*. Kropyvnytskyi, 2022. – S.13-16. (in Ukraine).
12. Hnydiuk O. (2022) Rezultaty analizu fizychnoi pidhotovky kursantiv v umovakh tradytsiinoi systemy navchannia na taktychnomu rivni viiskovoi osvity [The results of the analysis of the physical training of cadets in the conditions of the traditional training system at the tactical level of military education]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seria : pedahohichni nauky / Khmelnytskyi : Vydavnytstvo NADPSU, 2022. No 3(30). – S. 152-166.* (in Ukraine).
13. Melnikov A. V. (2020) Teoretychni ta metodychni zasady pidhotovky maibutnikh ofitseriv prykordonnykiv do fizychnoho vykhovannia osobovoho skladu [Theoretical and methodical principles of training future border guards officers for physical training of personnel]: dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Khmelnytskyi, 2020. 608 p. (in Ukraine).
14. Chudyk A. V. (2015) Pidhotovka maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv do zastosuvannia spetsialnykh zasobiv ta zakhodiv fizychnoho vplyvu v protsesi operativno-sluzhbovoi diialnosti [Preparation of future border guards for the use of special means and measures of physical impact in the process of operational and service activities] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Khmelnytskyi, 2015. 223 p. (in Ukraine).
15. Pankevych Y.A. (2021) Udoskonalennia spetsialnoi fizychnoi pidhotovky viiskovosluzhbovtziv inzhenernykh viisk Sukhoputnykh viisk Zbroinykh Syl Ukrainy [Improvement of special physical training of servicemen of engineering troops of the Ground Forces of the Armed Forces of Ukraine]: dys. ... doktor filosofii: 017. Lviv, 2021. 221 p. (in Ukraine).
16. Pylypchak I.V. (2021) Udoskonalennia fizychnoi pidhotovky kursantiv viiskovykh zakladiv vyshchoi osvity zasobami krosfitu na etapi pervynnoho navchannia [Improving the physical training of cadets of military institutions of higher education by means of crossfit at the stage of primary training]: dys. ... doktor filosofii: 017. Lviv, 2021. 250 p. (in Ukraine).
17. Romanchuk S. V. (2012) Fizychna pidgotovka kursantiv viiskovykh navchalnih zakladiv Suhoputnih viisk ZS Ukrayni [Physical training of cadets of military educational institutions of Ukraine]. L. : ASV, 2012. 367 p. (in Ukraine).
18. Palevych S.V. (2018) Napriamky udoskonalennia spetsialnoi fizychnoi pidhotovky viiskovosluzhbovtziv Povitrianykh Syl Zbroinykh Syl Ukrainy. *Moloda sportyvna nauka Ukrainy [Areas of improvement of special physical training of servicemen of the Air Force of the Armed Forces of Ukraine]: zb. naukovykh prats*. Lviv, 2018, S. 46–47. (in Ukraine).
19. Kuznietsov M.V. (2017) Udoskonalennia fizychnoi pidhotovky kandydativ u pidrozdily syl spetsialnykh operatsii Zbroinykh Syl Ukrainy [Improving the physical training of candidates for special operations units of the Armed Forces of Ukraine]: dys. ... kand. nauk z fiz. vykh. ta sportu: 24.00.02. Lviv, 2017. 236 p. (in Ukraine).
20. Olkhovyi, O. M. (2012). *Teoretyko-metodychni osnovy profesiino-spriamovanoi fizychnoi pidhotovky kursantiv VVNZZS Ukrainy : [monohrafiia]. Kh . : KhUPS, 286 s.* [Theoretical and methodological bases of professionally directed physical training of cadets of Higher Education of Ukraine] (in Ukraine).
21. Oderov, A.M. (2014). *Analiz systemy kontroliu ta perevirky fizychnoi pidhotovky viiskovosluzhbovtziv [Analysis of the system of control and verification of physical training of the Armed Forces] : Zbroinykh syl. Moloda sportyvna nauka Ukrainy: zb. nauk. prats z haluzi fiz. vykhovannia, sportu i zdorovia liudyny za zah. Red. Ye. Prystupy. Lviv. Vyp. 18, t. 2, S.90-93.* (in Ukraine).
22. Melnik V. V., Danilyuk M. M., Pociujko P. V. *Viznachennya rivnya special'noi fizychnoi pidgotovlenosti kursantiv v polovih umovah [Determination of the level of special physical readiness of cadets in the field]. Naukovi materialy IX Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Realizaciya zdorovogo sposobu zhittya – suchasni pidhodi» prisvyachenoï 20-ti richchyu fakultetu fizychnoho vihovannia Drogobickogo derzh. ped. un-tu imeni Ivana Franka [The scientific papers of IX International scientific-practical conference "Realization of healthy lifestyle – modern approaches" devoted to the 20 anniversary of the faculty of physical education Drohobych state med. University named after Ivan Franko]. (18 – 19 travnya 2017 r.). pp. 200–204.* (in Ukraine).
23. Otkydach V.S. (2023) Udoskonalennia spetsialnoi fizychnoi pidhotovky kursantiv zasobami viiskovo-sportyvnykh bahatorbstv [Improvement of special physical training of cadets by means of military sports all-around]: dys. ... doktor filosofii: 017. Dnipro, 2023. 242 p. (in Ukraine).